

Hodnocení diplomové práce Terezy Dočekalové na téma
Human Rights, European Union and the Constitutional Discourse

Ve své diplomové práci se autorka věnovala zajímavým a náročným teoretickým otázkám, které souvisejí s vývojem a aktuální koncepcí ochrany základních práv v systému EU. Autorka nabídla komplexní pohled na širší dimenze lidskoprávních argumentů používaných v judikatuře Soudního dvora EU. Studie pojednává o teoretických problémech, které jsou nepochybně vhodným tématem diplomové práce na právnické fakultě.

Formální aspekty

Práce obsahuje 68 stran čistého textu v angličtině. Práce je dále doplněna shrnutím v českém jazyce v rozsahu 15 stran.

Práce je vybavena rozsáhlým seznamem použité literatury, a to převážně v anglickém jazyce, jen z malé části v češtině. Výběr literatury odpovídá hlavnímu zaměření studie na diskuse vedené v zahraniční odborné literatuře. Autorka vhodným způsobem těžila z poznatků získaných během studijního pobytu ve Finsku, kde se seznámila s mimořádně inspirujícími teoretickými pracemi Marttiho Koskenniemiho.

Práci se sekundární literaturou a s poznámkami pod čarou lze označit za velmi solidní a poctivou. Značná část analýzy se týká rozsudků SDEU, které jsou též standardním a přesným způsobem zapracovány do studie. Formálním náležitostí byla věnována náležitá pozornost. Za jediný drobný nedostatek považuji skutečnost, že autorka nepřipojila seznam použitých zkratk, který by ulehčil orientaci v textu a patří nyní již k téměř standardním součástím vědecké práce tohoto rozsahu. Je však třeba dodat, že autorka používá v práci jen minimum zkratk.

Práce je čtivá a psaná odborným jazykem. Z formálního hlediska diplomová práce jednoznačně splňuje kritéria kladená na tento druh vědecké studie.

Obsah

Kromě úvodu a závěru autorka členila svoji práci na 6 hlavních kapitol. Systematika je vyvážená a odpovídá struktuře analyzovaného problému. V úvodu autorka vymezila cíle a metodologii své práce. Vycházela ze svých osobních zkušeností, podle nichž se během svého studia seznámila zejména s doktrínou o přirozeném charakteru lidských práv. Pozitivně právní obraz systému lidských práv vnímala skrz systematiku pramenů a kontrolních nástrojů. Pro účely dané studie usilovala o jiný přístup založený na kritice liberálního modelu lidských práv

a na studiu politického rámce tvorby a formulace právních zásad. Cílem práce je tedy kritická reflexe lidskoprávní judikatury SDEU, která se týká vymezení lidských práv jako součásti práva EU.

V druhé kapitole se autorka věnovala stručnému nástinu filozofických základů jakési uznané lidskoprávní doktríny a její kritice. Jako klíčový problém vnímá autorka „reformulaci“ vybraného lidského práva v praxi národního či mezinárodního orgánu. Do této praxe se podle ní nutně promítá politický pohled konkrétní instituce.

Tyto poměrně abstraktní autorčiny úvahy jsou konkretizovány hned v následující třetí části, která je věnována lidskoprávním argumentům při vymezení základních práv jako obecných právních zásad komunitárního práva. Autorka se opírá o odbornou literaturu, která vnímá koncepci obecných právních zásad v podání SDEU jako obranu proti hrozbě ze strany národních ústavních soudů, které by mohly akty EU prohlásit za neaplikovatelné v důsledku rozporu s národním ústavním pořádkem.

Ve čtvrté kapitole se autorka zabývá prameny základních práv EU. Autorka vychází z toho, že SDEU při formulování lidskoprávních standardů jednal jako legislativní orgán (str. 15). Jako jeden z hlavních praktických problémů vyzdvihuje skutečnost, že SDEU při zjištění a aplikaci základního práva narazil na značné rozdíly v právních systémech členských států a nemohl komparativní metodou dospět k jednoznačným závěrům. Jako příklad uvádí problematiku nedotknutelnosti „obydlí“ fyzických a právnických osob (případ *Hoechst*).

Pátá kapitola pojednává o případech, ve kterých SDEU lidskoprávními argumenty omezoval jednací prostor orgánů EU a také orgánů členských států při uplatňování práva EU. Poměrně málo překvapivý je závěr, že se prostor uvážení ve prospěch orgánů EU liší od příslušného prostoru členských států a že navíc záleží na konkrétním významu sledovaného cíle a případné jednotnosti etických standardů v jednotlivých členských státech.

Klíčovou a inspirující část práce představuje šestá kapitola, ve které autorka blíže zkoumala souhrn ochrany lidských práv a ochrany vnitřního/společného trhu. Podle autorky vychází SDEU ze základních tržních svobod jako hlavního referenčního kritéria, aby následně zkoumal ochranu základních práv jako legitimní důvod pro omezování principů vnitřního trhu. Zbývá však vysvětlit, v čem by opačný přístup vedl k výsledkům, které by byly pro ochranu základních práv příznivější. Jinými slovy, lze zvolený model považovat za upřednostňování základních tržních svobod před základními lidskými právy?

Zatímco v předchozích kapitolách je předmětem analýzy relevantní judikatura SDEU, staví stručná sedmá kapitola především na rozboru odborné literatury, která reflektuje politickou dimenzi lidskoprávní doktríny a logicky uzavírá celou studii.

Závěr práce je stručný. Autorka v něm vyjadřuje naději, že její příspěvek do debaty bude správně pochopen a že jí nebude neoprávněně vytýkán nihilismus nebo destrukce doktríny lidských práv.

Celkové hodnocení

Diplomantka předložila velmi kvalitní studii, která jak z formálního hlediska, tak i obsahově jednoznačně splňuje kritéria kladená na diplomovou práci na Právnické fakultě UK. V celé řadě aspektů běžné standardy převyšuje. Lze vyzdvihnout angažovaný a autentický vědecký zájem autorky. Cíle práce lze považovat za splněné.

Práci doporučuji k obhajobě a předběžně ji hodnotím známkou „výborně“. V rámci ústní obhajoby by se mohla diplomantka vyjádřit k následujícím otázkám:

- Kritická analýza judikatury SDEU by mohla být spojena s kritickou/sebekritickou reflexí odborné literatury. Zatímco SDEU staví především na řešení konkrétních individuálních případech, odborná literatura usiluje o vymezení systému a kategorizaci možných koncepcí a přístupů. Kde jsou v této situaci limity kritické analýzy?
- Stěžejním problémem lidskoprávní dogmatiky není určení existence konkrétního lidského práva, ale vymezení možností pro jeho omezování. Jak SDEU, tak i Evropský soud pro lidská práva přitom staví mimo jiné na aplikaci principu proporcionality a na uznání prostoru uvážení na straně státu („*margin of appreciation*“). Jak vnímá autorka politický/apolitický charakter těchto principů?

V Praze dne 6. května 2013

Doc. Dr.iur. Harald Scheu, Ph.D.